

משפחה

ה ש ב ו ע ו ן ל ב י ת ה י ה ו ד י

כצאן שבחה

המבצע הבלשי שגרם לחיות הטרף הנאציות לשחזר את מעשי הזוועה

אבני קודש

רעידת האדמה שזעזעה את ירושלים לפני 91 שנה: אחרוני העדים משחזרים

נחלתנו לזרים

הנדל"ניסטים, האריתראים ותאבי הבצע שלא אכפת להם: מסע עצוב לבתי הכנסת הנטושים בתל אביב

"יגיע יום ותוכל לפרסם את הדברים"

כשריפת בית אלוקינו

גאון עולם שברח כל חיו מפרסום, תלמיד ה'חזון איש' שהיה נערץ על כל החוגים, ומקובל פלאי שהאיר פנים לכל אדם: אליעזר שולמן חוזר אל סדרת מפגשים עלומים בקיתונו הצר של הגאון הצדיק רבי שריה דבליצקי זצ"ל

עין לציון ר' דב לדברג, האיש שזנח תפקיד נוצץ כדי לשבת בצפת ולצייר גאולה: מפגש

אדם בותר עצמו

אחיו זכה
בפרס נובל,
הוא עצמו
היה אמן
במה מבריק
וזמנים הוא
בוחר לשקוד
על התורה
ולצייר את
הגאולה
העתידה

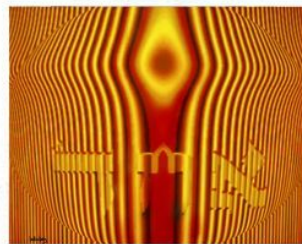
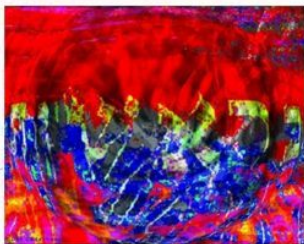
הצילום וההסרטה. הוספתי ולמדתי גם את החחום הזה והחלטתי ליצור.
 "בין היתר הייתי פעיל בארגון יוצרים מוביל באמריקה ויצרתי מצגים דושיניים מטומם. אחד מהם היה תיעוד על דמותו של הצייר הוולנטי יוסטז ואן נון, תיעוד שהפך למפרסם בקנה מידה בינלאומי. היו תיעודי שזיכו אותי גם בפרסים יקרי ערך. למעשה, היו לי כל הסיכויים להתקדם הלאה ולהצליח להתמחה, בדיוק כמו בשאפתני".
 אך הייתה לו בעיה אחת גדולה, כי לצד ההצלחה והשגשוג, הוא הרגיש כל הזמן שהוא מפסיד משהו רוחני. "גם בצילומי שלי יסיתי כל הזמן לשתול את הנושא הסינטי ולהשתמש ברעיונות עמוקים, כדי להרגיש שאני עושה משהו מעבר לעליונים השטניים. הסתובבתי לצורך הצילומים בכל רחבי

שישם רב בית כנסת. אמו עסקה בהוראה בבית הספר העברי הקטן.
 את שנות ילדותו הראשונות העביר ר' דב בחיק הקהילה האורתודוקסית, אולם מעט אחרי בר המצוה שלו חלה אביו וכתוצאה מכך הפך למשועבד. הוא עזב את התקירו חרל בית הכנסת ומאז מבזבז דוחים של הבן יוקיר חרל לתלודדר. "אמריקה של אותם ימים הייתה מדבר רוטני, ולא היה קשה בכלל לעזוב את הדת", מסביר ר' דב. "מבחינתי זה היה נראה משך מאוד ולא הרגשתי שום תקופת מצפון, כי עוד שהייתי קטן ראינו את התמללים בבית הכנסת שהם מתחננים לאבא שהיה שליח הציבור. סיימתי את חמילת השבת עד השקעה תשע בבוקר, כי מיד לאחר מכן הם צורכים לצאת לפתוח את החנויות שלהם בשבת.

"מה זה" או לחשיים.
 ר' דב לא מרים מבט. המכחול מושיך לרקד, לרקד ולרקד... כשהוא מסיים ומפנה אליו את עיניו הוא מבקש דבר אחד: "אל תשאלו אותי מה ציורתי".
 לבקשה המעודה מנסוף גם ההסבר: "בכל חמנה ובכל ציור יכולים להיות דרש, רמז וסוד, והסוד בה והסוד בה דכולא בה. הרעיון הוא לא להסתכל על הממנה מתוך המשוש ולקבוע מיד מה דואים, אלא לנסות להעמיק בה ולדרוש. כן, משך לדרוש. קחו את הממנה הוה לבית, התבוננו בה במשך כמה ימים, תנסו לחשוב מה אתם דואים, ודבר אחד ברור - את מה שאתם רואו, אף אחד אחר לא יראה, כי זה בדיוק הרעיון. מבוישים?"
 האמנת קצת קשה להבין כל מילה, אך את המבט

כתם אדום וכתם כתם, ועוד כתם כתם סגלגל.

הצייר ר' דב לדרברג רטן על גבי שולחן עץ. בגלריה העתיקה שלו בצפת, ומראה לנו שלב אחד שלב אף ציור נוצר. הוא עצמו אינו יודע כוון לרעו זה מה הוא עומד ליצור, שכן לדרברג, ההשראה הטובה ביותר היא כאשר יוצרים דיוקא מתוך האין, מתוך הרף הריק. אבל הוא יודע היטב שכעת השעת הימים, חם בחוץ וחם בכל, והנפש משתוקקת להציג משהו החוצה.
 אנתו עוקבים בהשתאות אחר אנצבעותיו הקמטות שנחות למשך מספר שניות ומיד ממישיכות לעבר במרץ. לא צעיר הוא לדרברג, בעוד שנים שפורות יתוגו את יום הולדתו ה-80.

"אל תשאלו אותי מה ציורתי", מבוישים לדרברג

אמריקה, ובאחד הימים הודמן לי להגיע לחצר של רבי מליובאוויטש בברוקלין.
 "באותה תקופה נפתחו שם הישיבה הראשונה לחורים בשוהבה ולמדו בה כמה בחורים תימחויים, שהצוות לא באמת ידע מה לעשות איתם. זה היה בשנת תשי"ה, הרבה לפני שתנועת השוהבה החלה לפרוח בארץ, וגם לפני שהכירו אותה בארצה". פשוט לא ידעו מה לעשות עם אותם בחורים שמחיים לקרבת השם.
 "כעבור כמה ימים של שחייה במקום שקלתי להצטרף לתלמידי הישיבה, כי הבנתי שו ההדמנות שלי לבחון את הידות מקרוב, אבל הרגשתי שלא ייתכן שזה יתאים לי. הרי במשך כל השנים האחרונות הדבר היחיד שצו עסק בו הוא הערצת העצמי, כל כך מנדתי לכישורנות ולכיולות שלי, ובעצם הניכיה לישיבה הבנתי שאני הופך להיות אחר כמו כולם. אנטימי. תמלכש כמו כולם, לומד כמו כולם, לא יזיה שום חבדל".
 באותם ימים של ההלבנות חל ראש השנה.

"זה היה אופי הקהילה, זה היה האופי של רוב היחידים שהתגוררו בשוהבה. זו אמריקה של שנות ה-50, שמה רוחנית. מאצתי את עצמי מרד על במלוא מובן חמילה. בית המשתני לעשות מה שצריך, כדי לא למעט באבא ואבא, אבל בחוץ כבר לא הקפתי על כלום".
 מספר שנים לאחר מכן נולדו בנימניסיס וסיים את לימודיו בהצלחה. לאחר מכן הוא השפין לאוניברסיטת קולומביה. "התרחקתי מיהדות ויהוד ויתור, הוא ראתה לי כל הזמן כמו בלוף ראינו כל כך הרבה אנשים שהגדירו את עצמם כיהודים, אבל במעיל לא הקפדו על שום דבר, הרגשתי שזה פשוט לא תתאים לי. אני לא מעוניין להציע הגנות. אני רוצה להיות מה שאני באמת".
 חלק מהחתייה לאמת ניסה ללמד את המקצועות המורכבים ביותר. "המחמית ספרות של כל התקופות וגם פסיכולוגיה, קטמתי את התארים בהגטינות, כשאני מושפך כל הזמן אחר היעוד שלי. אחר כך התחלתי ללנות את עולמם

הבוער של האמן שמביט באהבה עצומה על יצירתו הבעיית לא פחות, אי אפשר להחמיץ. וכשרבד מקנה את כמות דיוו במחמטה מלכלכת מצבעים, נתן להבחין בסימיו עמוק היבט מעיניו החבולות.
הבלוף הגדול
 ר' דב לדרברג נולד בארשית שנות ה-40 ונקרא על שם המגיד ממעזריטש, שהוא צאצא ישיר שלו מצד אמו (דוד חשיע), להיות צאצא של 'המגיד' זה מחייב, ואכן, את כל ציוריו כפי שמעיד ר' דב, הוא מצייר רק אחרי שהוא לומד במשך מספר שעות, בעיקר לימודי חסידות. "אני ממש מרגיש בכל פעם מחדש אף שמתוך הלימוד של אותו יום, כך יוצא מצב הממנה שאני מצייר", הוא אומר. "בימים שאני לא מספיק ללמוד, אני מעדיף מלכתחילה להימנע מציור".
 הוא נולד בפילדלפיה, להורים שידדו מהארץ בערך עשרים שנה קודם לכן, אביו היה תלמיד חכם

ר' דב לדרברג נולד כבנו של רב חשוב בפילדלפיה, גדל כאחיו של **זוכה פרס נובל לרפואה**, התבגר לעולם שקדים אותו במהירות שיא לעמדת **מטאור במה**, והיום הוא יושב בצפת **ולומד מרבית שעות היממה** | בזמן הפנוי הוא מעלה על הברד ציורי **געגועים וגאולה** | בין לבין הוא מארח אנשי רוח מכל העולם שמגיעים לסטודיו שלו, כדי לקנות את ציורי הגשטלט שלו. הצצה

חננאל שפירא צילום: רובי קוטר

"ראש אל השעה הישיבה" בירי סמיון על לוסברג

סימטאות צפת ליד ביתו של לדרברג

עובר מסך

ר' דב מצייין, שרק שנים לאחר מכן הוא הבין עד כמה תנועת התשובה שהחלה בברוקלין הייתה מדהימה. "זה לא ייאמן אבל בשורת החזרה בתשובה הגיעה דווקא מניו יורק, הם היו החלוצים בתחום, ולא האוכלוסייה בארץ. אפילו ישיבת 'אור שמח' הוקמה אחריו".

■ איך אתה מסביר את זה?

"אני חושב שההסבר ברור. בארץ ישראל באותה תקופה כמעט ולא היו חוזרים בתשובה, כי כולם היו נגועים בתחושה של 'כוחי ועצם ידי'. זה היה עוד לפני מלחמת יום הכיפורים והייתה סגידה עצומה לצבא. דווקא באמריקה התחילו להבין עד כמה שהריקנות השררת בחוץ היא זולה ואין בה שום תוכן. בנוסף, הגיעו לישיבה שלנו גם הרבה עולים מרוסיה ששיוועו למצוא טעם של יהדות, והיה ממש מעניין לראות איך שהתנועה הזו התחזקה. החוזרים בתשובה הראשונים בארץ, כמו הרב אורי זוהר והרב איקא ישראלי, עשו זאת בערך רק עשר שנים אחריו".

כעבור כשנתיים שבו הוריו של לדרברג להתגורר בארץ. ר' דב שהיה כבר אחרי תהליך רציני של חיווק ולימוד בישיבה, עלה אחריהם. "הגעתי לארץ בשנת תשכ"ו, והמעבר הזה היה עבורי מאוד קשה. כי שם, בארה"ב, הרגשתי שאני לא מוצא את עצמי וקיווייתי שבארץ אמצא סוף-סוף את החברה שמתאימה לשאיפות הרוחניות החדשות שלי. אבל כשהגעתי לארץ גיליתי שאני שוב לא מוצא את מקומי, כי כולם כאן היו חזקים בדת, ידעו בדיוק מה הם דורשים מעצמם, ורק אני עוף זר ומוזר".

באותם הימים אחיו הגדול, יהושע, המבוגר ממנו ב-14 שנה ("התייחסתי אליו תמיד כמו דוד שלי", מתבטא ר' דב) עשה חיל בעיסוקו כמדען

"הציעו לי להתאכסן במקום ולהתפלל בבית המדרש של הרב, והסכמתי, בעיקר מתוך סקרנות. בראש השנה שמעתי את התקיעות של הרב, הוא עצמו היה בעל התוקע, וזה המיס אותי לגמרי. הקול שבקע מהשופר נכנס לי לתוך הלב וחתך אותו. הוא היה כל כך חזק ואמיתי, לא השאיר שום מקום לספקות".

לאחר ראש השנה לא שב עוד דב לפילדלפיה, הוא החל ללמוד בישיבת 'הדר התורה' בברוקלין, הישיבה הראשונה בעולם לבעלי תשובה. "נמנית על בני השיעור הראשון שלמדו בה", הוא אומר.

אמריקאי, בעיקר בתחום הבינה המלאכותית. הוא עבד בנאס"א בפרויקט מיוחד שקשור לחיים על המאדים. זאת לאחר שכעשור קודם לכן בשנת תשי"ח (1958) הוא זכה בפרס נובל לפיזיולוגיה ולרפואה.

"ראיתי כל הזמן בחוש להיכן יכולתי להגיע אם רק הייתי נשאר בארה"ב, הרגשתי שהכישורונות שלי הם לא פחותים משל אחי", מבהיר ר' דב. "התחושה שליוותה אותי באותה תקופה הייתה – מילא אם הייתי הופך לתלמיד חכם גדול ולרב בישראל, אבל אני בעצם לא כאן ולא כאן. אף אחד לא סופר אותי בשום מקום".

■ איך זה השפיע עליך מבחינה מעשית?

"בהתחלה הייתי מצוי בתוך מבוך, לא היה לי מושג לאן אני חותר ולהיכן אני הולך, אבל בהמשך דווקא הערבוב הזה הוא שגרם לי לגשר ולקשר על הפערים. אמרתי לעצמי – אני מקצוען יותר מכל אחד אחר בארץ ומבין היטב בצילומים, בוא ננצל את זה. כך הצלחתי להיכנס לכלי הטמא ביותר בארץ – לרשות השידור הישראלית ולהציע לה דווקא תוכניות יהדות".

"מאיפה היה לי האומץ לכך? באמת אני לא יודע. הייתי ממש החלוץ שעשה את זה ולמיטב ידיעתי גם האחרון, כי אף אחד קודם לא האמין שיש סיכוי בכלל. ככה הצלחתי להכניס תוכניות על הרבי מליובאוויטש, על חצרות חסידיות ועל עובדות וערכים ביהדות".

פיטרו את דב מרשות השידור כשהבינו שהתוכניות האלו מחזירות את הצופים בתשובה. "אבל אני חושב שהתקופה בה הצלחתי להשתמש בפלטפורמה הזו כבמה, הייתה בבחינת 'תור הזהב', הוא מצייין.

כאשר פוטר האמן הצעיר הוא המשיך לעסוק בתחום הבימוי כעצמאי, כשהוא מביים יצירות

איש ליד מצלמה. לדורג בימים עברו

”בהתחלה הייתי מצוי בתוך מבוך, לא היה לי מושג לאיפה אני חותר ולהיכן אני הולך, אבל בהמשך דווקא הערבוב הזה הוא שגרם לי לגשר ולקשר על הפערים. אמרתי לעצמי - אני מקצוען יותר מכל אחד אחר בארץ ומבין היטב בצילומים - כך הצלחתי להיכנס לכלי הטמא ביותר בארץ”

חינוכיות, רבות מהן נקשרות בנושאי דת וקשורים לחב”ד. גם חסידות ברסלב גילתה את כישרונותיו וביקשה ממנו לעסוק בתחום הקירוב ולשלב בו את תחום התמחותו.

אחד היצירות האהובות עליו ביותר, הוא תיעוד בו היא מראה בעל תשובה שגוזז את כל מחלפותיו שהן בעצם ראסטות סבוכות, ולבסוף חובש כיפה ונראה שונה לחלוטין. ”ההחלטה לתעד את המאורע הזה, הגיעה בעקבות כך שמהרגע שחזרתי בתשובה הרגשתי שחסר 'טקס' מוגדר שבו בעל תשובה עובר משלב א' לשלב ב'. הרי כשמדובר בגיור, המגויר עובר טבילה, וכשיש תינוק יהודי הוא עובר ברית מילה, ובבר מצווה - נכנסים לעול המצוות על ידי טקס.

”לחוזרים בתשובה חסר שיהיה טקס ברור שיגדיר להם: 'הנה, הפכתם לאנשים אחרים'. הבחור שמופיע בתיעוד הוא חבר שלי מימי הישיבה בברוקלין, מה שנקרא 'דור הפרחים', הוא היה 'היפי' לכל דבר. טקס 'החלאק'ה' שלו היה מרגש מאוד ולא יכולתי להתאפק מלתעד אותו. רק כעבור שנים הוספתי לו גם צילומים אמנותיים, שהמחישו עוד יותר את תחושת המעבר החד הזה אל היהדות.

”האמת היא שמזדמן לי לראות את התיעוד הזה לעיתים קרובות, כשאני מציג אותו לפני בעלי תשובה, ובכל פעם מחדש כשהם מתרגשים, אני אומר להם שהשאיפה שלנו צריכה להיות לחוש את ההתרגשות הזו בכל יום, ולהקפיד על כך שתהליך החזרה בתשובה יהיה יומיומי, ולא רק צעד של פעם בחיים”.

משהו לראות

כחזור בתשובה מעיד ר' דב שהדבר שלדעתו חסר לחוזרים בתשובה לאורך כל הדרך, הוא הדגש על הראייה החזותית. "כבחורים שמענו תמיד שיעורי תורה ושיחות, הקשבנו להרצאות, אבל חיפשנו לראות משהו, למשש, להרגיש. היהדות מעודדת לימוד דרך כל החושים, ולדעתי יש משהו שנעדר בקטע החזותי. ידעתי שהשאיפה שלי היא ליצור אמנות שתגשר בין התחום האמנותי ללימוד התורה".

באחד הימים הבריק במוחו רעיון מיוחד. "כיהודי ששומע שלוש פעמים בשבוע קריאת התורה, התרגלתי לעקוב אחר האותיות שמופיעות בחומש", מסביר דב, "והתחלתי לגלות עד כמה הן מלאות במשמעויות. החלטתי שאני רוצה לשלב במצגות שלי גם את אותיות הקודש".

השלב הראשון ביצירה היה כמובן בלימוד. "עוד לפני שהתחלתי ליצור, קראתי הרבה על נושא האותיות בלשון הקודש ונתקלתי במקורות מרתקים על כך. בעיקר דיבר אלי הפירוש של הבעל שם טוב על הפסוק 'דברך ניצב בשמים'. הוא אומר שהמילים והאותיות שבשפת הקודש, כלומר 'המאמרות', הם בעצם הצינורות של השפע, דרך המילים עובר השפע ומחיה את העולם. הבעל שם טוב גם פירש שהאותיות שיצרו את העולם בעבר, ממשיכות עד היום להשפיע את השפע שממקיים אותו ולחדש אותו בכל יום.

"אגב, הבעל שם טוב גם ממליץ על סגולה - בעת הטבילה במקווה להתבונן במחשבה באותיות. יש עניין גדול מאוד לעשות זאת דווקא במקווה כי שם האדם משוחרר מכוח המשיכה, וזה מוכיח שוב איזה כוח עצום ורב יש לאותיות".

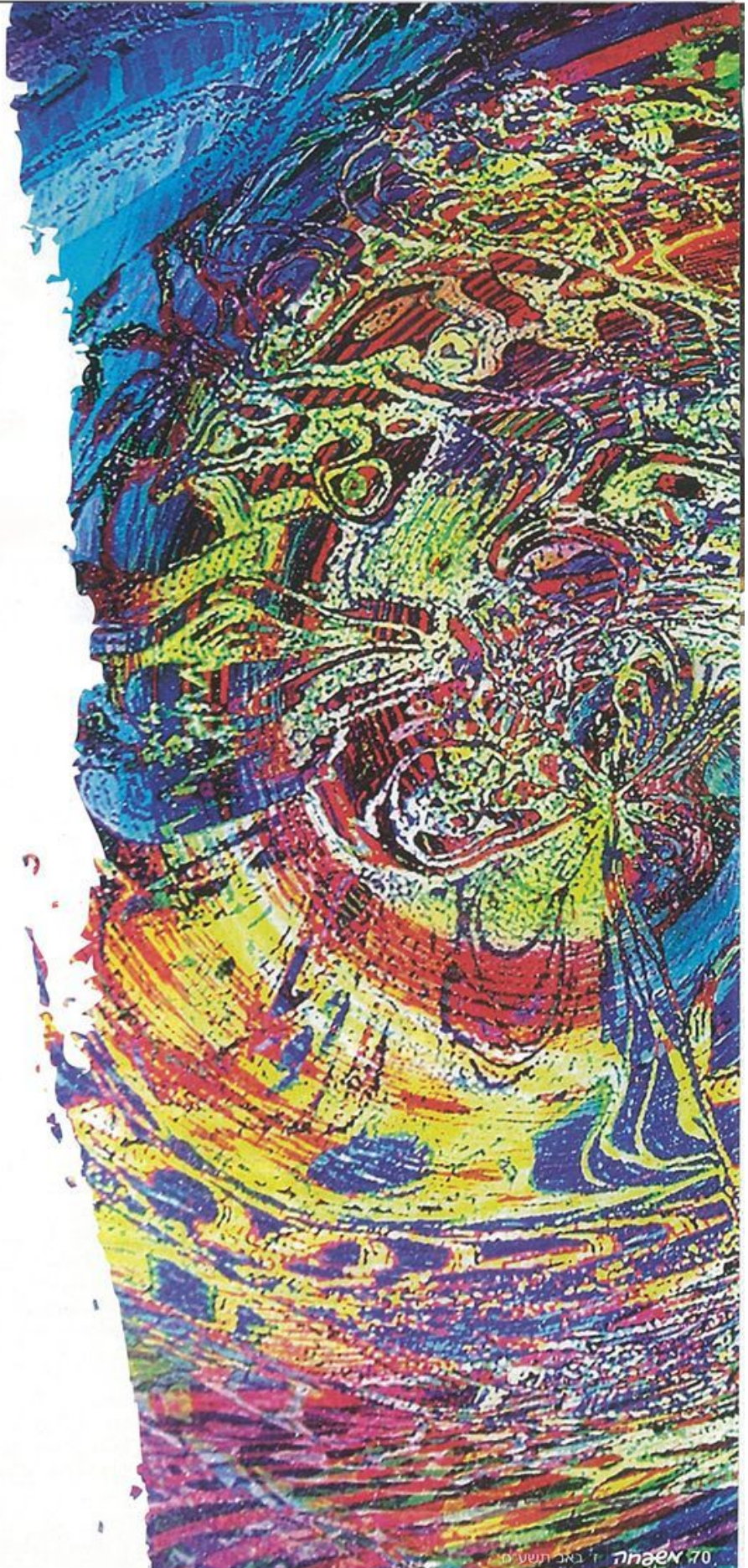
ר' דב החליט לשלב את האותיות ביצירותיו האמנותיות. "מצחיק לומר, אבל לא כל כך ידעתי איך לפתח את זה. כי למדתי את תחום ההסרטה, אבל מעולם לא למדתי לצייר. בכלל לא עסקתי בציור קודם לכן, ולכן באותו שלב בעיקר שילבתי את האותיות ביצירות שלי".

אז הגיע צעד נוסף בחייו שקירב אותו לעולם הציור. היה זה כאשר הוא נשא לאישה את הציירת יעל אבי יונה ע"ה, אמנית מוכשרת ביותר, בתו של פרופ' מיכאל אבי יונה שהקים את דגם בית המקדש השני מתוך מחקרים רבים בתחומי הספרות והאר-כאולוגיה.

"חמי התעסק כל הזמן בעבר, אבל בתו, כלומר אשתי, בחרה בדיוק בצד ההפוך. מהרגע שחזרה בתשובה, היא העדיפה להתעסק בעתיד והציורים שלה הביטו כל הזמן קדימה, על מה שחזון הנביאים מסמל לנו ועל מה שמצפה לנו בבוא הגאולה. היא חיפשה כל הזמן את התקווה והאופטימיות, והצליחה לסחוף גם אותי.

"מהרגע שנישאונו ראיתי את היצירות המיוחדות שלה והחלטתי שגם אני רוצה ליצור דברים דומים. בבת אחת עזבתי את תחום הצילומים וההסרטה, לקחתי את המכחול והתחלתי פשוט לצייר. התגוררנו במשך עשרים שנה בשכונת 'שערי חסד' ומשם יצאו הציורים היפים ביותר שלנו. אני זוכר שהיינו יוצאים אל הרחוב כדי לצייר, ואנשים היו עוברים לציידנו ונעצרים, זה היה מהפנט אותם".

■ אנשים באמת הבינו את מה שאתם מציירים

”אינני אפורטרופוס על הפירושים לציורים שלי”

**”אנשים מאוד מתרגשים כשהם רואים
איך שמתוהו ובוהו נוצרת יצירה
מדהימה. לא כל אחד רואה אותו דבר.
אני אישית לומד מאנשים על כל מיני
דברים חדשים שהם רואים בציורים
שלי. אני מאפשר גם לכל אחד לקחת
את הדברים לכיוון של הבחירה שלו”**

ואת המשמעות העמוקה? אנו שואלים ומתבוננים שוב ביצירה המעניינת שמונחת עדיין לפנינו.

”השאלה הזו אכן במקום”, הוא מסכים בחיוך, ”באמת לא כל האנשים יודעים להעריך אמנות ולהכיר בה. עם זאת, כן פגשתי כאלו שגילו עניין רב בציורים שלי, לעיתים בצבעים, לעיתים בסגנון הציור ולעיתים רחוקות אפילו במשמעות. הגיע ל’שערי חסד’ באחד הימים פסיכולוג מפורסם מאוד, שראה את הציורים וביקש ממני אישור להשתמש בהם ככלי למבחני האישיות שהוא עורך למטופלים שלו, כי דווקא בציורים שטומנים בחובם משמעויות שונות, ניתן להגיע באמת לרובד העמוק ביותר של בני האדם”.

ר’ דב גם מציין שהוא ניסה באותם ימים להציג את ציוריו בגלריות שונות, אך נתקל תמיד במחסום. ”במקומות שפנו לקהל החילוני, לא הסתכלו כמעט לעברי, כי אלו היו ‘ציורי יהדות’, ואילו במקומות שפנו לחרדים הסתכלו על אמנות כאילו היא דבר בעייתי. בכל פעם מחדש שמעתי את השאלה – ‘איך זה ייתכן שאתה גם שומר מצוות וגם אמן?’”

כיום, הוא טוען שהמצב כבר שונה לחלוטין. ”הציבור החרדי כבר מתחיל להבין באמנות. אנשים מבינים שאמנות היא דבר חיובי, רק שחשוב לבדוק מה עושים איתה. אם בעבר האמנים היחידים שיכולתם למצוא בציבור החרדי היו חוזרים בתשובה, כיום כבר יש לא מעט כאלו שנולדו בתוך העולם החרדי ובחרו לעסוק בתחום. אמנם זהו עדיין תחום שבעיקר פתוח לנשים, ויש פחות גברים שמתעסקים בו, אבל אני משער שגם זה עתיד להשתנות ומדובר רק בעניין של זמן”.

בימים אלו ר’ דב מציג את יצירותיו בגלריה שנקראת ‘גלריית המקלט’, שממוקמת בלב שכונת ‘מקור ברוך’ החרדית. האוצרת של התערוכה היא הגב’ נועה כהן, ששמה לעצמה כמטרה לחשוף דווקא את הציבור החרדי לאמנות ברמה הגבוהה ביותר. ”כי גם להם מגיע”, טוען ר’ דב, ”ומרגש אותי מאוד לראות חרדים שמגיעים לגלריה ומוצאים עניין רב בציורים”.

עולמות של תוהו

מכיוון שלאמן ר’ דב לדברג יש שילוב של כישרונות, שכן הוא גם צייר וגם במאי, הוא הצליח ליצור אמנות ייחודית – ציורים שיוצרים מעין תענועי ראייה וכאשר מתבוננים בהם דרך משקפי פולארויד, מתקבלת חוויה מרשימה. כדי להמחיש זאת הוא מציג לפנינו ציור אחד כזה ונהנה מפנינו המשתאות,

**"הצגתי פעם גלריה
בחוו"ל ולפתע הגיעה
אישה עשירה
בודהיסטית שפשוט
יצאה מגדרה וקנתה בתוך
דקות ספורות כמה וכמה
סדרות של ציורים. היו
גם כמה יפנים שהחליטו
לקנות והסבירו לי שהם
רוצים לתלות את הציורים
בבית הספר של ילדיהם"**

"מתווה ובוהו נוצרת יצירה מדהימה". הגלייה בביתו של לדברג בצפת

למראה המעגלים בציור שנראים לגמרי כאילו הם זזים סביב עצמם.

■ איך אתה עושה את זה?

"צריך להבין שלכל צבע יש תכונות משלו", הוא מסביר בסבלנות. "יש צבעים שהולכים אחורה וצבעים שהולכים קדימה, צבעים שמסתובבים וצבעים שנותרים במקומם. אלו לא דברים שאני המצאתי, אלא זה נקרא 'שיטת הג'ס'ט'ל'ט בציור". זו שיטה מקבילה לג'ס'ט'ל'ט בפסיכולוגיה. רק שבפסיכולוגיה מתייחסת השיטה לאופן שבו המוח קולט את העולם, ואילו באמנות היא מתייחסת לאופן שבו המוח קולט את הצבעים. יש משמעות רבה לסמיכות בין שני צבעים, יש צבעים שרצים קדימה ויש כאלו שרצים אחורה, יש מוח ימני ויש מוח שמאלי. הרעיון הוא ליצור אשליה של העין, כדי שהעין שלנו תחשוב שהכל זה".

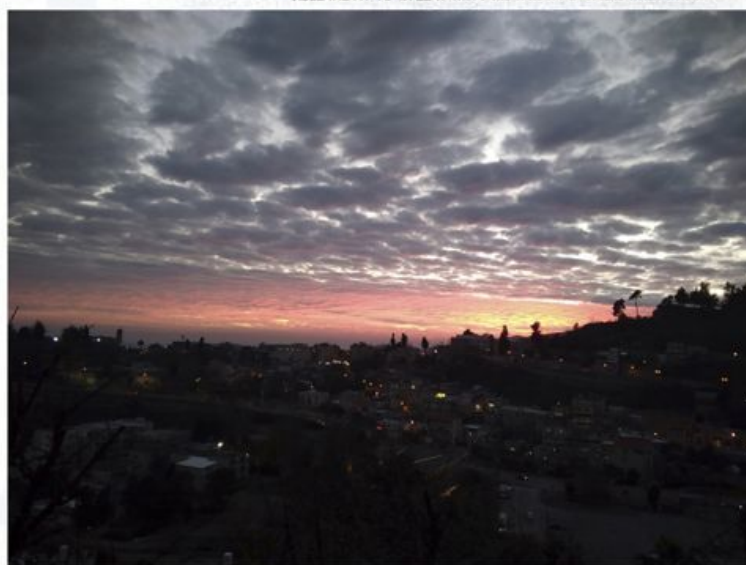
ר' דב מציין, שהייחודיות הגדולה בציורים האלו, היא בכך שכאשר מביטים בהם ללא המשקפיים רואים דבר אחד שנראה כמו כאוס גדול, וכשמביטים דרך המשקפיים רואים שכאילו נוצרות שכבות חדשות של משמעות.

"אנשים מאוד מתרגשים כשהם רואים איך מתווה ובוהו נוצרת יצירה מדהימה", הוא אומר בסיפוק. "המעניין הוא גם שלא כל אחד רואה אותו דבר. אני אישית לומד מאנשים על כל מיני דברים חדשים שהם רואים בציורים שלי. אני מאפשר גם לכל אחד לקחת את הדברים לכיוון של הבחירה שלו, אינני אפוטרופוס על הפירושים לציורים שלי".

■ מה גורם לך לצייר דווקא ציורים כאלו ולא אחרים? המאורעות שאתה חווה?

"כן, אני בדרך כלל מתחיל לצייר בעקבות מאורעות או תקופות או זמנים מעניינים, אבל בזמן שאני מתחיל את הציור, אני כמעט תמיד לא יודע מה אני עומד לצייר ומה תהיה התוצאה. לפעמים אפילו אני מופתע, עד כדי כך שאני מתלבט אם לחתום את השם שלי, כי אני מרגיש שהציור בכלל לא הגיע ממני. לבסוף אני חותם, כי בגלריות מתקשים על כך. אבל אישית אני חושב שאגו מיותר לא מוסיף לעבודה, בפרט לא במצבים כאלו, כאשר התחושה הברורה היא שהציור הגיע מלמעלה".

■ אפשר לשאול מהו הציור האהוב עליך ביותר?

מראה נוסף השראה. הנוף הצפתי שנשקף מחלוננו

"יש ציורים רבים שאהובים עלי. יש למשל את סדרת הציורים 'דיאלוג', שמתארת את האדם שמתבונן בעצמו מכל מיני כיוונים של הסתכלות. לעיתים אוהב ומתקרב, ולעיתים חווה קשיים. המטרה של הסדרה היא לבטא את התקשורת הבין-אישית שיכולה לעיתים להיות מורכבת מאוד. התבססתי שם בעיקר על המדרשים על הכרובים בבית המקדש ששיקפו את היחסים של עם ישראל עם השכינה, שכן לעיתים הביטו הכרובים זה לעבר זה, ולעיתים הפנו את מבטיהם.

"ציור נוסף שאני חש אליו קשר יוצא דופן הוא ציור שציירתי בימי גירוש 'גוש קטיף'. כיניתי אותו בשם 'המערבולת'. אני מציג בו את השקיעה הקשה בעם ישראל, את הכאב הנורא ואת חוסר האונים, לאור זאת שמי שמעולל לך את החורבן הוא דווקא מישהו מהעם שלך. אגב, את רוב הציורים אני מצייר מחוץ לביתי, כשאני עומד מול הרי מירון ורואה את השקיעה, זה ממריץ אותי לצייר עוד ועוד."

הציורים של לדרברג מוצגים כיום בגלריה בביתו שבצפת, וכן בגלריות שונות בארץ וברחבי העולם, ונקנים לרוב בסכומים של אלפי דולרים, לעיתים יותר מעשרת אלפים דולר. ר' דב מוסיף אנקדוטה מעניינת ומפתיעה: "הצגתי פעם גלריה בחו"ל ולפתע הגיעה אישה עשירה בודהיסטית שפשוט יצאה מגדרה וקנתה בתוך דקות ספורות כמה וכמה סדרות של ציורים. היו גם כמה יפנים שהחליטו לקנות והסבירו לי שהם רוצים לתלות את הציורים בבית הספר של ילדיהם."

נשמע הזוי? ר' דב טוען שהוא נתקל שוב ושוב דווקא באנשים לא יהודים שמוצאים עניין בציורים. "ההרגשה שלי היא שהם לא באמת מבינים את הנופך שיש בציורים, אבל הם קולטים שיש בהם עומק וזה חודר להם ללב. אישית אני לא רואה עם זה שום בעיה. להפך, אני מסביר להם את מה שהתכוונתי ומנסה להמחיש להם שהשם אחד ושמו אחד."

ציירי הבית השלישי

ר' דב מציג בפנינו גם סדרת ציורים שצוירו בהתאם לפרשות השבוע שבתורה. "לכל פרשה יש לי ציור", הוא אומר, "ואני מצרף לו תמיד גם הסבר מסוים, מה שנקרא 'מחשבת ישראל'. אני משתדל מאוד שהציורים הללו יהיו שמחים ויביעו אופטימיות, כי אני לא רוצה להפוך אנשים למדוכאים, זו לא הכוונה שלי. אנשים סובלים מדיכאון מספיק גם בלי לראות ציורים, אני רוצה לתת להם אור ותקווה."

לסיום הוא בוחר להציג בפנינו את יצירת המופת שלו הנוגעת כל כך לימים אלו – זוהי סדרת ציורים שנושאת את השם המרטיט כל כך: 'בין המצרים'. "בכל שנה כשמגיעים ימי בין המצרים אני נזכר מחדש במקום שממנו הגעתי", מציין ר' דב, "כי המושג 'בין המצרים' הוא בין שני עולמות, וכך בדיוק הרגשתי במשך תקופה כל כך ארוכה. כך למעשה גם מרגישים בעלי התשובה, הם לפעמים תלויים ועומדים בין לבין, ולא תמיד מצליחים לקבל אותם ולהבין את היכולות שלהם."

■ מה באת לבטא בסדרת הציורים הזו?

"את הסדרה של 'בין המצרים' ציירתי בתקופה זו של שלושת השבועות, לפני שש שנים. באותם ימים הייתי עוד בההשראה של אש ל"ג בעומר שבערה כמה חודשים קודם לכן, והרגשתי שלא ייתכן להביא את האש רק בהקשר של חורבן, שכן כשמדברים על אש ביהדות, היא משקפת גם אור ואפילו גאולה וישועה.

"באותה הזדמנות חזרתי וקראתי שוב ושוב את הפסוק מזכריה: 'וְאָנִי אֶהְיֶה לָּהּ נֶאֱמַר הַשֵּׁם חוֹמַת אֵשׁ סָבִיב וּלְקִבּוֹד אֶהְיֶה בְּתוֹכָהּ'. כלומר, לעתיד לבוא צפויה להיות מסביב לירושלים חומת אש. החלטתי שהמטרה שלי הפעם היא ליצור ציור שמסמל אמנם את האבל והחורבן שבבין המצרים ואת הצער העצום לאין שיעור על בית המקדש הבודה, אך יחד עם זה הוא גם משקף את הציפייה לעתיד, לגאולה.

"אם תשימו לב, אפשר לראות בציור את הקרע בכותל, ומתוכו כביכול מתפללים שמסתכלים עלינו בחזרה. יצרתי את זה על ידי טקסטורת משחק באור. כך נוצר מצב בו רואים את החיבור בין האבנים והאש, כאשר האבן היא המוצק והיא הדבר שלכאורה לא אזז, ואילו הלהבות כביכול זזות, עד כדי כך שאנחנו לא מסוגלים לתפוס אותן.

"השאיפה שלי", הוא מסכם, "בעיניים יהודיות מאמינות ואופטימיות, היא: שאש החורבן תהפוך לאש של גאולה. אני אומר תמיד שאנחנו, האמנים של הדור, זכינו להיות ציירים של בית שלישי, שהלוואי שייבנה בקרוב וכולנו נזכה לתלות את יצירותינו על קירותיו". ■